

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtik in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroliške ulice, hāt. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi.

Z mesecem marcijem poteče naročnikom četrletnikom naročilo. Prosimo torej, naj se podvizajo nadalješnje naročnino doposlati, da se jim ne pretrga ali pa ustavi dopošiljanje lista.

„Slov. Gospodar“ stane do 1. julija 80 kr., do 1. oktobra 1 fl. 60 kr. in do konca leta 2 fl. 20 kr.

Naročnina, nove in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah, ker so take pošiljatve najbolj ročne. Upravnistvo.

Beseda slov. županom.

Stara resnica je, a zmerom se ponavlja, da kaže posestvo najbolje, kaj da velja njegov gospodar. Kedar vidimo posestvo zanemarjeno in polje zapuščeno, pride nam pryo na misel, da mora njih lastnik biti ali lenuh ali pijanec. na vsak način pa ga obsodimo za zapravljiveca.

Ravno tako pa se pozna tudi pri občini, kakošenj da ji je zastop in še čisto posebej kakošenj da je njen predstojnik. V tem pogleda človek ali že na občinske ceste, ali pašnike ali gozde in celo lahko si napravi sodbo čez župana in več manj tudi čez ves občinski zastop. Ta bo le redko celo kriva.

Župan biti je lepa čast, toda ona je združena z dolžnostmi in nalaga veliko skrb. Kdor torej vzprejme čast župana. vzprejme ob enem tudi vse njegove dolžnosti in postane očitna oseba, največkrat se zato zadene ob njega in to vsak, komur ni kaj v občini prav. Županu se očita vsak nered in vsaka pomanjkljivost v občini zvali se nazadnje na njegova ramena.

In zato prestopi svojo častno službo celo tisti le težko, ki ima skrb za obč. zadeve in je kos svoji nalogi, hudo pa se godi možu, naj je sicer poštenjak od nog do glave, če kaj zanemari ali pa zvrne vse delo na pisarja. Ta nima po mislih srenjskih prebivalcev in more biti po pravici, drugega posla v obč. zadevah, kakor da lepo na papir spravi to, kar se je v sejah obč. zastopa sklenilo ali kar je župan

sam v svojem področju izpoznal za dobro. Ako si pa pisar lasti ali pa že ima moči črez to, to se smatra od njih rado le za slabost župana in se prej ali slej hudo vtépa županu.

Dobro stori torej župan, če drži svojega pisarja, ako ga ima, trdó v njegovih mejah; ako ga pa nima in opravlja ali že sam pisarska opravila, ali pa si naprosi rodoljubnega izvedenca da mu pride na pomoč v rečéh, katerih ne zmore sam, tembolje je za-nj, kajti tako imá vse sam v rokah in ne bode z lehka česar izpregledal, vedoč, da ne stori nihče drug tega, kar bi on opustil.

Veliko si slov. župan olajša v tem svoje delo, ako se drži slov. uradovanja ali če ga še ne najde, treba mu je brž skrbeti, da ga vpelje. Temu se ne more nihče po pravici zoperstavljati, tako dovoljuje postava, terja pa ga zdrava pamet, saj more slov. župan le s težko vestjo podpisati kako pismo, ako ga ne umeje, celo pa ga ne more sam spisati ali če se kaj tacega loti, spravi le pravo žlobudro vkup, in bi je gotovo ne podpisal, ko bi jo prepoznal.

Za to, da kdo spiše, recimo nemško pismo, ni zadosta, če zna za silo govoriti nemški ali če je par let cesarja služil. Kar se v govoru ne zapazi, to pa štrli iz pisma človeku kakor rogati kozel nasproti in ako je dobra duša, vzbudi v njem pomilovanje za župana, ako pa je hudomušen, debel posmeh ima za-nj.

Oboje torej župan odvrne od sebe, ako vpelje slov. uradovanje, kajti s tem ve, kaj spiše ali pa podpiše. Mogoče, da mu gre skraj, ker se ni učil in se ni nikoli vadil pisati slovenski, malo trdo, toda to ne trpi dolgo in gibčen, kakor je po navadi slovenski župan, privadi se takemu uradovanju v malih tednih. In za nj je potlej lepo zadostenje v tem, da vé in zastopi, kaj je spisal ali podpisal, pri nemškem uradovanju pa ne pride nikoli do tega.

Nekaj pa je še posebno, kar terja od župana, da uraduje slovenski, to je sklep srenj-

skih računov. Da ga poda na koncu srenji, na to veže župana postava in tak račun si ogleda lahko vsak, kdor živi v srenji in plačuje davke.

Ljudje so v tem natenčni in vestni župan želi gotovo, da se vsak srenjčan prepriča, kako da je s srenjskim premoženjem gospodaril. Toda o tem se trdim Slovincem ni moč prepričati, ako je račun nemšk in ker človek v tacih rečeh kaj rad sumi, češ da more biti pri računu ni vse v redu, zato se izgodi tudi rado, da obvisi najvestnišemu županu tak sum pri ljudéh.

Njegov izgovor, da ga je višja gosposka potrdila, pómaga mu malo, kajti ljudje ne verujejo tudi gosposki v tacih rečeh veliko in to bi vse odpadlo, ko bi se račun napravil slovenski in bi se tedaj vsak na svoje oči lahko prepričal, kako da stoji z njim.

Ako torej sedaj, ko so si skorej že vse občine svoje župane odbrale, mi resno poudarjamo slov. uradovanje, imamo le blagor občin pred očmi in seveda bi celo prav ne bilo od nas, ko bi to opustili. Imamo pa že tudi zadostenje v tem, da je več občin samo od sebe sklenilo slov. uradovanje, to pa najbolj take, ki imajo vrle, izobražene župane na čelu. Ni naš namen in menimo, da nam tudi ni treba jih naštevati, saj smo že o nekaterih, ki so v novejšem času tako sklenile, na drugem mestu poročali, upamo pa zato tem ležje, da jih bo letos še prav veliko tako storilo. To jim bo vse-kako v čast, nikakor pa ne na škodo.

Govor g. Bož. Raiča v državnem zboru

dne 19. marnja t. l.

Slavni zbor! Zadnji dan meseca februvarija t. l. sem rekel v tem slavnem zboru, da želimo mirú med narodi, a ta mir se mora, ako bode donesel srečo, blagoslov in zadovoljnost, naslanjati na pravico in jednakopravnost vseh narodov v Avstriji. Vse drugo, kar se poskuša, je prazno, samo ako se ta načela v dejanje izpeljejo, bodeta prirastla blagor in krepost za avstrijsko cesarstvo.

Naš vzvišen vladar je rekel ob sklepu IX. sesije državnega zbora dne 22. aprila 1885 v prestolnem govoru, da skrbi z enako ljubeznijo, kakor dober deželni oče za vsa ljudstva — toraj menda tudi za Slovence. (Smeh na levici.) Iz najvišjega prestola oglasila se je dobrohotna beséda: „Naredite mir med mojimi narodi!“ To opominjevanje je veljalo v prvi vrsti slavnemu ministerstvu in morebiti v marsikaterem oziru tudi ljudskim zastopnikom raznih narodov v tej zbornici. Ona ima vestno dolžnost, da ugame in zaključi dobre postave, take, ki pospešujejo prospeh in blagor Avstrije in ljudstev nji pedložnih. Vlada pa ima nalogo, katere se nikdar ne more ogniti, da zaključene postave izvršuje z ukazi in odloki, ki se natančno ujemajo s postavami.

Delovanje naše in slavnega ministerstva se naslanja na državne osnovne postave, vsi državni uradniki morajo pritrđiti s prisego, da hočejo, da se bodo po vsem ravnali po teh postavah. Med te državne uradnike se brez dvombe prištevajo tudi ministri, saj dobivajo svojo plačo tudi iz državnih dohodkov. (Živahen smeh na levi.) Ekscelenca g. ministerski predsednik se je o tem 30. okt. 1879 izrazil takole (bere):

Prestolni govor, za katerega ima odgovarjati ministerstvo, poudarja posebno troje: držati se ustave, katero je potrdil cesar, na podlagi ustave imajo se ljudstva spoprijazniti in porazumeti s sredstvi, katera ona ponuja, in uravnati se ima ravnotožje v gospodarstvu.

Ko bi se bilo ministerstvo, katero samo pravi, da ni strankarsko, trdno držalo ustave, potrjene na najvišjem mestu, in jo po vsem izpeljalo, bilo bi mir — vsaj v največjem delu — srečno doseglo. A to se ni nikakor zgodilo, posebno kar se tiče slovenskega ljudstva; marveč je slavno ministerstvo notranjih poslov, poglavitno pa ono poduka, naravnost nasproti ravnalu členu XIX. osnovnih postav in še dosihmal tako ravná, to se pravi, nedostatki, napačnosti in krivice pri učilništvu, na učnih zavodih, kakor daleč sega slovenski jezik, še dosihmal niso odpravljeni ter se niso prav nič spremenili — izvzemši nekatere slovenske paralelke.

Naših opravičenih pritožeb in zatožeb niso sprejemali ali pa so jih odbacnili, tu in tam so o njih celo norce brili. Kot poslanec, ki zastopam Slovence, spoznati moram, upiraje se nekaj na lastne skušnje, nekaj na stenografične zapisnike, kateri izrazujejo poprejšnjo delavnost slovenskih poslancev, da se mora položaj slovenskih poslancev v tem zboru proti vladi smatrati neprijaznim in skoraj da brezupnim, ako se namreč pomisli, da nas je slovensko ljudstvo volilo in semkaj poslalo, da mu priborujemo tiste pravice in privolitve, katere vživajo drugi narodi v Avstriji že delj časa tako radodarno in v obilni meri.

Naše ljudstvo ima prav, ako to zahteva od mož, katere je poslalo, ker prinaša v isti ali še v večí meri državi blago in kri, kakor drugi narodi. (Živahno ugovarjanje na levi.) Pri tem pa zahteva slovensko ljudstvo pomoč (levica zopet ugovarja, na desnici se pritrjuje) od tistih postav, katere za slovensko ljudstvo, kakor je mmogokrat videti, še sedaj morda nimajo veljave, ker nam sedanja vlada, katero dosihmal slovenski poslanci stanovitno in krepko podpirajo, ne privoši postavnih in ustavnih dobrot, marveč kar tako na naš pogin urno in z močjo deluje. (Dalje prih.)